

Ioana Nicolaie (Rumunsko)

Básnířka, prozaička, autorka knih pro děti, narozena 1974. Vystudovala Filozofickou fakultu v Bukurešti, živila se jako redaktorka, píše, vyučuje literaturu, kreativnímu psaní a vede tvůrčí dílny pro děti. První knížku publikovala v šestadvaceti letech, sbírku milostných básní *Poză reușată (Vyretušovaná fotografie)*. Následovaly další básnické knihy: *Nordul (Sever)*, *Cenotaf (Kenotaf)*, *Autoimuna* tři romány: *Cerul din burtă (Nebe z břicha)*, *O pasăre pe sârmă (Pták na drátě)* a veleúspěšný *Pelinul negru (Černobýl)*, za nějž posbírala snad všechny myslitelné literární ceny. Hlavní postavou knihy je dívka trpící neschopností naučit se číst a psát, v podtextu příběhu rezonuje otázka, nakolik situace souvisí s černobylskou havárií z konce osmdesátých let.

ukázku z románu *Černobýl* přeložila Petra Klusáková

17.

Jakákoliv tytyjána je hodná, milá, krásná a dodržuje pravidla. To, že jsem je teď sepsala, ale neznamená, že nebyly nikdy řečeny. A když jsem je umístila malinko pod obrázek Panny Marie, nemůžeme si je splést se zdí. Podívejme se na první pravidlo, je o nás, co nekřičíme ve třídě. Řvala jsem snad někdy? Chovala jsem se stejně jako všechny plešatky, anebo jsem si vzpomněla na vítr, mého přítele, a držela se té představy jako klíště? Ale ne, nejsem hodná, poprvé jsem zakřičela, když se mi pero plešatky zabodlo do prstu. A potom jednou, když jsem se podívala na Jezulátko a vzpomněla si na babičku, která mě chovávala v náručí jako jehňátko! A taky jsem bezhlavě vybuchla, když mi nešlo počítání. Ale jinak nejsem největší blbka! Stalo se toho hodně, co už nemůžu změnit. První pravidlo jsem porušila.

Lepší bude přejít na to druhé. Ve třídě se nesmíme prát za žádných okolností. Ale když mě jedna plešatka praštila knížkou po hlavě, vrátila jsem jí to. A když mě jiná o tělocviku přirazila na žebřiny, přistál jí ode mne míč na hlavě. A pokud mě někdo mlátil o přestávce, jen ze strachu jsem přestala. A roztřásla jsem se, klekla si a na zádech cítila ledový pot. Ale přinejmenším si můžu být jistá, že jsem nikdy po nikom nevystartovala kvůli rvačce, jelikož patřím mezi ty normální, to mi pošeptala i učitelka. Ostatní to neslyšely, protože si hrály na to, kdo dál doplivne. A mně to přišlo divný, proto jsem se raději postavila vedle dveří, aby mě snad některá netrefila. Paní učitelka přišla, řekla jen bravo Augustino, a ostatním pořádně vynadala.

Trhání sešitů nebo knih, copak tohle bych někdy udělala? Ne, papír je fajn, nechová se hnusně, kdykoliv si s ním člověk může hrát. Skládat letadla, malovat na něj nebo psát. A člověk ho neujídá pokradmu po kousíčkách, aby z něj dostal všechnu moudrost do hlavy. Nerozžučlá vesničany, kteří v učebnici pletou košíky, ani knížku básniček o medvědu Míšovi. Protože když něco z toho skončí v záchodě, už se to nedá vzít zpátky. Mám ráda knihy, chodím do druhé třídy, a já jsem čekala tři první třídy, abych je měla. A teď, když jsem si je zasloužila ze všech plešatek nejvíc, by mi to mělo být jedno? Nikdy nebudu trhat svoje knihy, jsem pořádná a vím, jak si je mám dávat do batohu. Tohle pravidlo porušit nemůžu. Ale pravidlo čtyři, to o slušné

mluvě, jsem samozřejmě nedodržovala. Když jsem dokázala vrátet bití, přece jsem při tom nemohla mít náplast přes pusku? I já jsem nadávala, na jakékoliv zvláštní škole to bez sprostých slov nejde. A proto ani nevím, jestli mě to mrzí. Ale tresty neboli páté pravidlo. Vůbec by mě nenapadlo někoho trestat. Vždyť ani paní učitelka není přísná, ne tak jako pan ředitel. Víím, že ten by dokázal vycenit vlčí tesáky. Sotva k nám vstoupí, okamžitě vyskočíme a co nejhlasitěji pozdravíme. - Porušila jsem tři pravidla. Dvě ne. Jsem naprosto maličká tytyjána, příliš slabá. Ale přesto tytyjána.

A druga opak tytyjány, ta už se těší, až budu zlá a ošklivá. Ona je trpělivá, ví, jak mě popadnout a zatáhnout pod postel do svého doupěte. Ale já se nedám, aspoň ne tady v Buzau, nejsem úplně hloupá. Tak a teď se podíváme na vedlejší pravidla. Jak já ostatní nenávidím. Strašně moc, Bože, jednou už jsem to nemohla vydržet, a tak jsem se modlila, aby praskla ta příšerná obluda. Aby už na mě nečíhala na chodbě, aby už neotvírala svoje obrovské čelisti, aby nás prostě všechny schramstla, tedy celou třídu, bez učitelek, které nás chrání. A aby se rozdvojila, nebo se rozdělila na deset oblud, a odešla odtud hodně daleko. Mívám hlad i večer, vždyť jsem přece malá, tak proč mi má někdo brát talíř? A jakmile se chci o ní být jen slůvkem zmínit, začnu se třást a zuby mi drkotají strachy.

A tahle děsivá obluda neboli strach všech velikostí, žijící uvnitř maličkých domečků, se nedá vydržet. Jednoho dne bude tak velká, že už nebudu moct skočit zpátky pod peřinu se sněhurkovým povlečením. A promiň mi, anděli můj, že tu obludu tolik nenávidím. A že si přeju mít tu Severýna, ačkoliv ani on není dost velký, aby s ní praštil o zeď, až by se nemohla hýbat. Raději bych sem vzala Lukrecii, a to už by mě nikdo nebil. A byla bych hodné dítě, připravené se něco naučit. A i když by tu byla s těmi většími, nekouřila by pokoutně, jako to dělají ostatní. A nechtěla by propustku, aby mohla jít do kina, a přitom by šla ve skutečnosti žebrat na nádraží. Z našetřených peněz by si pak nekoupila hory cigaret, které by si pak strčila pod matraci. A vůbec by ji nenapadlo utéct, protože je lepší čichat lepidlo, až má člověk z mozku plast. Ne, Lukrecie by si poradila, a bylo by nám dobře. A potom bychom sem vzali i Severýna, ale i přesto by se mi po něm stýskalo, protože by spal u chlapců. A nepotkávala bych ho ani o přestávkách, protože tihle blázni jsou někdy horší než divoká zvěř. Pálí se cigaretami, mlátí se, až jim teče krev z nosu, na některé se musí volat policie. Jim se člověk musí vyhýbat. Ne, lepší bude sem Severýna nebrat. Ale ani Lukrecie by sem nemohla přijet, protože ona to má v hlavě v pořádku. Jak jsem mohla zapomenout, vždyť ona je nejlepší ve třídě? Najde si gymnázium na konci světa, kde už zlého vlka neuslyší. Gymnázium je něco jiného než nějaká zvláštní škola.

Porušila jsem i sedmé pravidlo. Když nejsme blázni, proč nám tedy všichni tak říkají? A jací tedy jsme, děti ze zvláštní školy? Někteří zavšivení. Jiní bez síly v nohách. Jedna holčička z jiné třídy je bez ruky. Pár jich šilhá, jako Šilhavka. A pak ti ostatní, koktající, ti, co řvou, nebo ti, co mají záchvaty. A spousta postižených, co už na to mají papíry. A dostávají peníze od státu... A tady se jim snaží vtlouct něco do hlavy, aby neskončili na ulici. Já ale nikdy nebudu jen v jednom proudu. Mám mámu a ta ví, že jsem pouze blondáček mezi jedenácti dalšími. A ona ze mě chce vychovat Tytyjánu. Proto jí udělám radost a budu se snažit už neříkat plešatkám blázni. Nekrást neboli osmé pravidlo, nelíbí se mi krást. Nejsem jako ostatní plešatky, které sesbírají všechny gumy, nahromadí si je v penále a pak tvrdí, že je dostaly. Tahle je moje, nevidíš? Jsi slepá,

ukazují prstem. Křičíme na ně, zatímco ony začnou pofňukávat. Vezmeme si gumy zpátky, protože stát nemá peníze na rozhazování. Jídlo? Ne, to neberu. Ale krade mi ho ta strašná obluda. A nezbavím se jí, zase jsem si na ni vzpomněla. Musím ji dostat z hlavy, jelikož stačí málo, a jakmile zazvoní, propukne mela. A třeba se tomu nemám bránit a měla bych porušovat pravidla. A to pak zemře a bude pohřbená jakákoliv pochvala. Nevím, jestli si ubližuju. Nerada se biju pěstí do hlavy, ale občas je to nutné. Nekoušu si rty až do krve, jen když jsem na pokraji sil.

Zcepením strachy, jen když už není co dělat. Starším dětem se raději vyhýbám, ani je nevidím, protože jsou vyšší než žebřiny. A když o mě zavadí, nevšímám si toho, protože tyhle holky, většina z nich, nám nic neudělá. Jen pokud je některá úplně mimo a někdo jí zkříží cestu, je schopná i zabít. Můj blázen se jmenuje Dilia. Jenom když si na ni vzpomenu, nemůžu si pomoci a už se zase celá třesu a natahuju moldánky. A zrovna ve chvíli, kdy už se mi stahuje hrdlo, se otevřou dveře do třídy. Dobrý den, pane řediteli, všechny plešatky vyskočíme.

Srdce mi buší, protože za jeho zády stojí mámy. Pouze několik, ani ne polovina, jen některé z nás si vezmou domů. Je tam i maminka, vidím ji, a nevím, jak to mám udělat. Má hubenější obličej než dřív, ale silnější postavu. A má na sobě černé sametové šaty. A žlutý sváteční svetr s malými dírkami. Najednou přemýšlím, že mě třeba nepozná a vybere si někoho jiného, všechny plešatky totiž začaly prosit:

- Mámo, prosím tě, vezmi si mě domů! Nechceš být ty moje máma? Mami, prosííím, mami...

Vykřikla jsem i já:

- Mami!

A nenechala jsem je, odstrčila jsem je a máchala rukama napravo nalevo, strkala do nich a přitom jsem říkala:

- Já pojedu na prázdniny, slyšíte! Já! Protože tohle je moje máma, ne vaše! Moje! Máma!

Vrhla jsem se mámě do náruče a stiskla ji vši silou. Objala mě, až jsem nemohla popadnout dech a já pochopila, že mě viděla hned od začátku jako Tytyjánu, tu nejkrásnější ze všech. Vzala si mě a ani na okamžik nezaváhala, že by si vybrala místo mě nějakou šilhavku nebo plešatku. A ani ji nenapadlo, že nejsem hodná, když jsem porušila tolik pravidel. A já se jí chytla a odešla s ní, protože hodně daleko odsud, až na severu země se právě chystaly Velikonoce. To JÁ jsem jela s maminkou domů.

(...)

26.

- Nadia se nevrátila, paní Mariano! řekne plešatka. Dodělala tady ten domek pro mámu, ani mi nedovolila se těch kostek dotknout, a šla do koupelny. Ať si je sama uklidí, až přijde, nemám v úmyslu jí to zbořit, to by zase ječela jako blázen a bila by mě pěstmi do hlavy.

- Cože? Kdy odešla?

- Asi před minutou..., to ne, před dvěma hodinami... Mrzí mě to, paní učitelko, ale já neumím hodiny...

- Jak už je to dlouho? Okamžitě mi řekni, jak je to dlouho?

- Asi tak dlouho, abych si stihla prohlédnout tuhle tlustou knížku. Jestli chcete, můžu vám ji převyprávět. Je to o chaloupce s hodnými medvědy, kteří sedí na židlích a jedí přiborem. Dokonce to umí lépe než my... A mají rádi mléko s cereáliemi. A jednoho dne přijde krduť, tedy kudrnatá...

- Nadiooo! přeruší ji učitelka.

Je vyděšená, ale ne moc, protože my se sice pohybujeme jako fretky, chvíli nepostojíme, ale to neznamená, že se ztrácíme. Najdeme ji rychle, Nadia se přece nemůže schovat před celým pokojem plným plešatek. Kam se asi mohla podít?

- Pod postel? řekne jedna. Pojďme najít její skrýš!

A rychle běžíme na svá místa a lehne si na břicho. Pod matrace se dostane leda vzduch, myslím si, že ani liška by se tudy nedostala do doupěte. Nikdo tu není...

- Pod povlečením! vykřiknu.

Hodíme všechny prošívání deky na koberec, je to až krásné. Jak by to bylo hezké si na ně na okamžik sednout a ony by se najednou proměnily na Aladinovy koberce. Vznesly bychom se nejen ke stropu, ale i nad dvůr a nad město Buzau. A jako myšlenky bychom se přenesly přes hory. Já bych si udělala kolečko nad naší střechou a skrz šindel bych se podívala, jak si Severýn udělal úkoly. Jak máma pere prádlo a Lukrecie bere vodu ze studny. Všechno je zelené, v sadu uzrálo veškeré ovoce, a třešně už nejsou jako malíček, ale jsou mnohem větší, i švestky, a víno i všechna jablka. Pašík je na volno, běhá na všechny strany, zpívá chrochty chroch, pak se postaví na zadní a stiskne kliku, aby se dostal dovnitř domu.

- Co děláš, Augustino? křičí učitelka. Dívala ses všude?

Okamžik je pryč, kouzelný koberec je opět jen dekou, čile vyskočím. Plešatky se perou mezi sebou, ale po Nadie ani památky, paní učitelko, křičí, povykují, podívaly se i do nočních stolců, ale tam se sotva vejde penál. Dokonce stáhly i prostěradla, zbytečně, protože holka, i když pomatená, se nedokáže ztenčit do velikosti papíru.

- Bože, není ani v koupelně! učitelka začíná panikařit. Podívala jsem se do každého růžku. A trošku strachu přenesla i na nás. Co když Nadia spadla z kouzelného Aladinova koberce a přejelo ji auto? ptám se sama sebe. Ale ne, to ne, musíme za ní, určitě neodešla dál než na záchod. A na co jsme v tu dobu zrovna myslely my? No, na pletení, jedno oko hladce druhé obrace. Je bezva, že nás paní učitelka naučila, jak správně používat jehlice. Dokážeme z nití něco vyrobit a dá se to potom i nosit. Ale asi jsme měly mít víc oči na stopkách, protože člověk chvíli nedává pozor, a šílenství má děsnou radost a obrovské nutkání, které kyne jako těsto. Doufám, že nepohltilo celou Nadiu. Učitelka Mariana je běsná.

- Musíme ji najít, bože! Augustino, Šilhavko, Lino, běžte ven a podívejte se, jestli není někde na chodbě.

Když nám někdo dovolí, abychom samy otevřely dveře, najednou se shromáždíme, ale ne jako nějaký blbky, co se navzájem pošlapou. A pak všude pozorně koukáme, žádný šváb by nám neunikl, prohledáváme topení, nylonové záclony, dokonce i kachličky. Ale ber, kde nic není, naše Nadia se propadla do země. Kdyby vešla do jiné ložnice, vrátila by nám ji některá z vychovatelek. Jestli šla po schodech, je to blbý, protože po nich občas tečou krvaví hadi

z věder. A některý je tak velký, že kdyby se vymrštil dopředu, nevyvázl by nikdo ze školy. Co když už Nadiu spolkl!

- Bojím se po schodech. Dál už nejdu, paní učitelko.

Zakřičím to pouze v duchu, zatímco pádím zpátky do ložnice.

- Je k nenalezení, říkám.

- Nikde po ní není ani památka, dodávají Šilhavka s Linou.

- Ale možná chce, jako minule, letět rovnou za mámou, přemýšlím. To by znamenalo, že může být leda nahoře v patře.

Učitelka je bílá jako křída, těžko se trefuje do ciferníku na telefonu. Ťuk, ťuk, vytáčí čísla, Nadia se ztratila, prosím vás najděte ji. Ale nejdřív pošlete někoho do ostatních pater, mohlo se stát, chudák holce, bůhví co. Pečovatelka odchází, přicházejí i mužští ošetřovatelé, jsou slyšet jejich hlasy. Rozdělují si nás. Prvních pět chytřejších jdeme hledat s učitelkou. Ostatní se přesouvají do ložnice paní učitelky Adély.

Řečeno a ujednáno, mám dobré oči, uvidím Nadiu už z dálky, jdeme ji najít. Seřadíme se vedle sebe za krémovou sukni paní učitelky a kontrolujeme strop, jestli se tam Nadia náhodou nevyšplhala, a nevisí za žárovku, jestli se neztratila na poli za zahradou, jestli není neviditelná na hřišti... Ale je to k ničemu, nikde není.

- Nenašli jsme ji, říká pečovatelka. V této budově není. Nahoru, do chlapeckého patra se dostat nemohla. Je tam řetěz, tam se může dostat leda přes druhou budovu. V jídelně jste byli?

Ještě ne. Pádíme tam, jsou z nás tytyjány a Nadiu teď máme na starost. Jídelna nás přivítá prázdná, ještě zbývá pár hodin do večere, v kuchyni se vznáší pára.

- Nikoho jsme neviděli, krčí rameny paní Geta. Pojdme se mrknout ještě do spíže, čert nikdy nespí...

Nakládaná zelenina je na svém místě, pytlíky taky, fazole a rýže...

- Nadia přes spíž neprošla, to je jasné, paní učitelko! Koukáme se pod stoly, ačkoli ubrusy jsou krátké, sotva dosáhnou do půlky nohou. Po Nadie ani stopa!

- Dvůr! Podíváme se na dvůr! řekne jedna. Myšlenka to není špatná, i když hlídač to ví jistě líp, ačkoli ten je teď řádně vyděšený. Ne, on nikoho neviděl, přestože má oči všude. K čertu se zápasem, neměl si pouštět to rádio... Ale i tak, nemohl ji přece přehlédnout. Mezitím jsme zběsile prozkoumávaly každíčký kout. Nadia nestojí ve fotbalové brance, ani za žádným sloupkem od plotu. A ani není zamotaná do drátu. Ani nevyskočila dva metry, aby se pohupovala jako vrabčák nahoře na ostnech.

- Zbývá už jen budova chlapců, řekne s hrůzou paní učitelka Mariana.

Běžíme tam, protože mě jde o Nadiu. Stále vyrábíme pokoje pro mámy, hezky si hrajeme, téměř nikdy se netaháme za uši. A teď mě dokonce i pobaví, když mi řekne, Bultová jsi kluk, už mě to vůbec nenaštve...

- Držte se u mě, řekne učitelka. A nebojte se, i tam jsou děti, některé se vám i podobají. Já se bojím a to není dobře, protože jestli nás pohltí věčný strach, nikdy Nadiu nenajdeme.

- V posledním patře není! křičí jeden z učitelů. Všude jsem to prohledal.

- Ani na tomto patře není! říká brýlatý vychovatel. V prvním patře se kontroluje ze všech sil,

jestli náhodou není v některé umývárně, nebo se nezachytila o nějakou zárubeň. Slunce září, škrábe nás v krku, jak čekáme na schodech, až skončí hledání. Všude se to prohledalo, po Nadie ani památky. To ale nejde.

- Paní učitelko, myslím, že bychom se měli vrátit zpátky na začátek. A melu jak rozbitý mlýn. Dům, paní učitelko. Nadia opět vyráběla domek pro mámy. Může být leda v posledním patře, jako minule, když chtěla létat. Možná právě teď se snaží vzlétnout.

- Panebože... A už není zamyšlená, zůstaňte tady, řekne, a běží co nejrychleji nahoru po schodech. A tam křičí, v ložnicích pro starší. Napínáme uši, ale nehýbeme se, zcepeníme na chodbě. A jak tam tak stojíme se srdcem v krku, najednou slyšíme takový ten výkřik, z něhož vstávají hrůzou vlasy na hlavě. Střípky křiku nás přímo zasáhnou, už nedokážeme udržet nohy. Samy běží dolů, bahno tam vystoupalo a nahradilo schody. Kloužeme po něm, kutálíme se dolů, a když už nemůžeme, běžíme po čtyřech.

- Pojdte rychle, je zle! Zavolejte záchranku! vykřikne s hrůzou uklízečka.

První dorazím já, takže je nenechám, aby ostatní předběhly. Protože tam v kůlně, mezi konvemi a hadry, je zřetelně vidět něco jiného. Nejprve nevím, co přesně, ale jakmile mi začnou strachy drkotat zuby, vím, že je to strašlivý vlk. Jak znovu zkrvavil zdi a jak zabítil strachem okna! Copak je to za nevidaného kmotra, který nosí barevnou vestu, hltá červené kapky a nezanechává žádné stopy? A jak přeskočil uklízečku a stal se venku neviditelným! A to, co po něm zůstalo, je tak hrozné, až se z toho celá klepu. Cítím, jak bezmyšlenkovitě koktám, že tam Nadia leží téměř nahá a celá od krve. Uklízečka klekne na kolena a upravuje roztrhané oblečení na jejím těle, co jí to ti hajzlové udělali, pláče, vždyť jí není ani deset let, chudák dítě. A naše uklízečka se na mě zničehonic podívá hrůzou vytřeštěnýma očima.

- Zavolejte sanitku! zakřičí znovu a možná až teď si mě všimne. Zvedne se a chce mi zastoupit cestu. Ale nemusí mi bránit přiblížit se k Nadie, protože na dlažbě je plno krve, a já jí teď musím setřít ty hádky vinoucí se okolo jejich nohou. Už to nevydržím. Jestli se mi nepovede, aby zmizeli, Nadia navždy zemře, obličej se jí zalil krví a z jejich schlíplých uší je nyní kus scvrklého masa.

- Všichni ven, vyhání nás. Nemáte tu co pohledávat!

Plešatky se celé vyděšené vypařily. Já ne, protože tohle nejde, musím Nadiu chránit před vlkem. A rvu se s každým, nejdřív s uklízečkou, pak s hlídačem, nechte mě, ječím ze všech sil, vlk roztrhal Nadiu! Vrhnu se na tu šelmu a buším do ní pěstmi a nohama, až už nevidím vůbec nic. Všechno zčerná. Bažina je hlubší než obvykle, kvak kvak, srdečně se raduje žába. Dělán ve tmě pusou bubliny a ony se čím dál víc zvětšují, až pokryjí všechno, vzduch, celou školu, sanitáky, kteří odnášejí Nadiu, a popadnou a naloží i mě do sanitky. Zůstane mi už jen nejobávanější věc, tunel. Padám do něj, nepřetržitě, řvu bez přestávky, pak už není slyšet ani řev, protože po nekonečné době mi odejde hlas. A já vím, že tunelu už se nikdy nezbavím. Protože odted' už je mojí součástí.